

Међународна конференција рада

КОНВЕНЦИЈА 190

КОНВЕНЦИЈА

**О УКИДАЊУ НАСИЉА И УЗНЕМИРАВАЊА У СВЕТУ РАДА,
КОЈУ ЈЕ УСВОЈИЛА МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА НА 108.
СЕДНИЦИ, У ЖЕНЕВИ 21. ЈУНА 2019. ГОДИНЕ**

Конвенција 190

КОНВЕНЦИЈА О УКИДАЊУ НАСИЉА И УЗНЕМИРАВАЊА У СВЕТУ РАДА

Генерална конференција Међународне организације рада,

Пошто ју је Административни савет Међународне канцеларије рада сазвао у Женеви, и пошто се састала на 108. седници дана 10. јуна 2019, и подсећајући да се Декларацијом из Филадельфије потврђује да сва људска бића без обзира на расу, веру или пол, имају право на остваривање материјалне добробити и на духовни развој у условима слободе и достојанства, безбедности и једнаких могућности, и још једном потврђујући значај основних конвенција Међународне организације рада, и подсећајући на друге значајне међународне инструменте као што су Универзална декларација о људским правима, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације, Конвенција о укидању свих облика насиља над женама, Међународна конвенција о заштити права свих радника миграната и чланова њихових породица и Конвенција о правима особа са инвалидитетом, и признајући свима право на свет рада без насиља и узнемиравања, укључујући и родно-заснованог насиља и узнемиравања, и признајући да је насиље и узнемиравање у свету рада облик кршења људских права, претња једнаким могућностима, неприхватљиво и неспојиво са достојанственим радом, и признајући значај културе рада на темељима узајамног поштовања и достојанства људских бића у циљу спречавања насиља и узнемиравања, и подсећајући да чланице Међународне организације рада имају значајну обавезу да подстичу опште окружење у којем се насиље и узнемиравање ни мало не толеришу у циљу лакшег спречавања таквих облика понашања, и да сви чиниоци у свету рада морају да се уздрже од насиља и узнемиравања, да их спречавају и отклањају, и потврђујући да насиље и узнемиравање у свету рада неповољно утичу на психолошко, физичко и полно здравље појединца, његово достојанство и породицу и друштвену средину, и признајући да насиље и узнемиравање неповољно утичу и на квалитет јавних и приватних услуга, и да могу да онемогуће лица, посебно жене да приступе тржишту рада, остану и напредују на њему, и констатујући да су насиље и узнемиравање неспојиви са подстицањем одрживих предузећа и да утичу негативно на организацију рада, односе на радном месту, ангажованост радника, углед послодавца, и продуктивности, и потврђујући да родно-засновано насиље несразмерно неповољно утиче на жене и девојчице, и признајући да је инклузивни, интегрални и родно-засновани приступ којим се решавају основни узроци и фактори ризика, укључујући родне стереотипе, облике вишеструке дискриминације и неравноправне родно-

засноване односе моћи, битан за окончање насиља и узнемиравања у свету рада, и констатујући да насиље у породици може неповољно да утиче на запошљавање, продуктивност и здравље и безбедност, и да владе, организације послодаваца и радника и институције тржишта рада могу да помогну, у оквиру других мера, да се насиље у породици уочи, на њега реагује и оно отклони, и пошто је одлучила да се усвоје одређени предлози о насиљу и узнемиравању у свету рада, што је пета тачка дневног реда заседања, и пошто је решила да ти предлози узму облик међународне конвенције, доноси на данашњи дан 21. јуна 2019. године, следећу конвенцију под називом Конвенција о укидању насиља и узнемиравања у свету рада, 2019.

I Дефиниције

Члан 1.

1. У овој конвенцији:

(а) израз „насиље и узнемиравање“ у свету рада односи се на низ неприхватљивих облика понашања и пракси, и претњи њима, без обзира да ли се ради о једном инциденту или понављању, који имају за циљ или резултат, или вероватан резултат наношење телесне, психолошке, полне или економске штете, а у које спадају и родно-засновано насиље и узнемиравање;

(б) израз „родно-засновано насиље и узнемиравања“ означава насиље и узнемиравање усмерено на лица због њиховог пола или рода, или које неповољно и несразмерно утиче на лица одређеног пола или рода несразмерно, и обухвата сексуално узнемиравање.

2. Без обзира на алинеје (а) и (б) става 1 овог члана, дефиниције у домаћим законима и прописима могу се односити на један једини или на два засебна концепта.

II Предмет

Члан 2.

Ова конвенција штити раднике и друга лица у свету рада, укључујући запослене у складу са дефиницијом у домаћем праву и пракси, као и лица која раде без обзира на њихов уговорни статус, лица која се оспособљавају, међу којима су стажисти и приправници, раднике чији је радни однос престао, волонтере, лица која траже посао и кандидати за радно место, и појединци који врше овлашћења, извршавају дужности и обавезе послодавца.

Члан 3.

Ова конвенција се примењује на све секторе, без обзира да ли су приватни или јавни, како у формалној тако и неформалној економији, и без обзира да ли у градским или сеоским подручјима:

(а) на радном месту, укључујући јавни и приватни простор када представљају место рада;

(б) на местима где се раднику врши исплата, где радник користи паузу за одмор од рада или се храни, служи се санитарним објектима, објектима за прање и пресвлачење;

(в) на краћим и дужим путовањима, оспособљавању, манифестацијама и друштвеним активностима у вези са радом;

(г) у комуникацији у вези са радом, укључујући и ону која се одвија средствима информационо-комуникационе технологије;

(д) у смештају који обезбеђује послодавац;

(ђ) у путу од куће до посла и натраг

III Основна начела

Члан 4.

1. Чланице које ратификују ову конвенцију су обавезне да поштују, подстичу и остварују право свих на свет рада без насиља и узнемиравања.

2. Чланице су дужне да усвоје, у складу са домаћим правом и условима, у договору са репрезентативним организацијама послодаваца и радника, инклузиван, интегрисан и родно-осетљив приступ за укидање насиља и узнемиравања у свету рада. У том приступу треба узети у обзир насиље и узнемиравање у којем учествују треће стране, по потреби, и који обухвата:

(а) старање да се релевантним мерама политике отклања насиље и узнемиравање;

(б) доношење исцрпне стратегије на основу које ће се примењивати мере за спречавање и борбу против насиља и узнемиравања;

(в) успостављање и унапређење механизма контроле примене и праћења;

(г) старање да жртве могу да користе правна средства и добију подршку;

(д) прописивање санкција;

(ђ) израду алата, пружање савета, образовање и оспособљавање и просвећивање грађана;
и

(е) обезбеђивање ефективних средстава инспекцијског надзора и истраге случајева насиља и узнемиравања, између осталог и уз помоћ инспектората рада и других надлежних тела.

3. Чланице су дужне да приликом усвајања и примене приступа из става 2 овог члана препознају различите и комплементарне улоге и функције владе, и послодаваца и радника и њихових организација, узимајући у обзир различиту природу и обим њихових обавеза.

Члан 5.

Чланице су у циљу укидања насиља и узнемиравања у свету рада дужне да поштују, подстичу и остварују основна начела и права на раду, и то слободе удруживања и ефективног признавања права на колективно преговарање, укидање свих облика присилног и принудног рада, ефективног укидања децјег рада и укидања дискриминације приликом запошљавања и на раду, као и подстицање достојанственог рада.

Члан 6 .

Чланице су дужне да донесу законе, подзаконска акта и мере политике које обезбеђују право на једнакост и недискриминацију приликом запошљавања и на раду, укључујући и радницама, као и радницама и другим лицима из једне или више осетљивих група или група у осетљивом положају на које насиље и узнемиравање у свету рада несразмерно неповољно утиче.

IV Заштита и превенција

Члан 7

Без обзира на и у складу са чланом 1, Чланице су дужне да донесу законе и подзаконска акта којима се забрањује насиље и узнемиравање у свету рада, укључујући родно-засновано насиље и узнемиравање.

Члан 8

Чланице су дужне да донесу одговарајуће мере за спречавање насиља и узнемиравања у свету рада, међу којима су и:

- (а) препознавање важне улоге јавних органа у случају радника у неформалној економији;
- (б) идентификовање, у договору са заинтересованим организацијама послодаваца и радника и посредством других средстава, сектора, занимања и облицима рада у којима су радници и друга заинтересована лица више изложени насиљу и узнемиравању; и
- (в) предузимањем мера за ефективну заштиту тих лица.

Члан 9

Чланице су дужне да донесу законе и подзаконска акта којима се послодавцима налаже да предузму одговарајуће кораке у сразмери са њиховим степеном контроле, за спречавање насиља и узнемиравања у свету рада, а нарочито, колико је то у разумној мери изводиво, да:

- (а) донесу и примене, у договору са радницима и њиховим представницима, политику код послодавца о насиљу и узнемиравању;
- (б) узму у обзир насиље и узнемиравање и са њима повезане психо-социјалне ризике по управљање безбедношћу и здрављем код послодавца;
- (в) утврде опасности и процене ризике од насиља и узнемиравања, уз учешће радника и њихових представника, и предузму мере за њихово спречавање и контролу; и
- (г) за раднике и остала заинтересована лица обезбеди информације и оспособљавање, у приступачним облицима по потреби, о утврђеним опасностима и ризицима од насиља и узнемиравања, као и о правима и обавезама радника и осталих заинтересованих лица у вези са мерама политике из алинеје (а) овог члана.

V Надзор над применом и правна средства

Члан 10

Чланице су дужне да предузму одговарајуће мере за:

- (а) праћење и надзор над применом домаћих закона и подзаконских аката у вези са насиљем и узнемиравањем у свету рада;
- (б) обезбеђење једноставног коришћења одговарајућих и ефективних правних средстава и безбедних, правичних и ефективних механизма и поступака пријављивања и решавања спорова у случајевима насиља и узнемиравања у свету рада, као што су:
 - (i) жалбени и истражни поступци, као и, по потреби, механизми решавања спорова код послодавца;
 - (ii) механизми решавања спорова ван послодавца;
 - (iii) општи и специјализовани судови;

- (iv) заштита жалилаца, жртава, сведока и узбуњивача од виктимизације и од одмазде над њима; и
 - (v) мере правне, социјалне, лекарске и административне подршке за жалиоце и жртве;
- (г) заштита приватности укључених појединаца и поверљивости, колико је могуће и по потреби, и старање да се обавеза заштите приватности и поверљивости не злоупотреби;
- (д) пропишу санкције, по потреби, у случајевима насиља и узнемиравања у свету рада;
- (ђ) обезбеде да жртве родно-заснованог насиља и узнемиравања у свету рада могу ефективно да користе родно-осетљиве, безбедне и ефективне механизме, подршку, услуге и правна средства за решавање спорова;
- (е) препознају ефекте насиља у породици и, колико је у разумној мери изводиво, ублаже његов ефекат на свет рада;
- (ж) постарају се да радници имају право да се склоне из ситуације на раду за коју имају основано оправдање да верују да представља непосредну и озбиљну опасност по живот и здравље услед насиља и узнемиравања, без одмазде и сношења непотребних последица, и обавезе да о томе обавесте послодавца; и
- (з) постарају се да инспекторати за рад и други релевантни органи, по потреби, имају овлашћења за бављење насиљем и узнемиравањем у свету рада, у шта спада и доношење налога којима се налаже предузимање мера са непосредном извршном снагом, и налога за обуставу рада у случајевима непосредне опасности по живот и здравље, уз право на жалбу правосудном или управном органу који се могу предвидети законом.

VI Савет, оспособљавање и едукација

Члан 11

Чланице су дужне да се, у договору са репрезентативним организацијама послодаваца и радника, труде да обезбеде да су:

- (а) за насиље и узнемиравање у свету рада решења предвиђена мерама домаће политике као што су оне које се односе на безбедност и здравље на раду, равноправност и недискриминацију, и миграције;
- (б) за послодавце и раднике и њихове организације, и релевантне органе обезбеђени савет, средства, обуке и остали алати, у приступачним облицима по потреби, о насиљу и узнемиравању у свету рада, међу којима и о родно-заснованом насиљу и узнемиравању; и
- (в) су предузете иницијативе, међу којима и едукативне кампање.

VII Начини примене

Члан 12

Одредбе ове конвенције се примењују путем домаћих закона и подзаконских аката, као и колективних уговора и других средстава у складу са домаћом праксом, међу којима су и проширење и прилагођавање постојећих мера безбедности и здравља на раду чији ће предмет бити и насиље и узнемиравање и формулисање посебних мера по потреби.

VIII Завршне одредбе

Члан 13

Обавештење о извршеној формалној ратификацији Конвенције се достављају генералном директору Међународне канцеларије рада ради евидентирања.

Члан 14

1. Ова конвенција је обавезујућа само за оне Чланице Међународне организације рада чију је ратификацију генерални директор Међународне организације рада евидентирао.
2. Она ступа на снагу дванаест месеци од датума пошто генерални директор евидентира њену ратификацију у две Чланице.
3. Након тога, Конвенција за Чланицу ступа на снагу дванаест месеци од датума евидентирања њене ратификације.

Члан 15

1. Чланица која је ратификовала Конвенцију може њену примену да стави ван снаге по истеку периода од десет година од када је први пут ступила на снагу, актом који достави генералном директору Међународне канцеларије рада ради евидентирања. Стављање ван снаге почиње да важи тек годину дана од датума евидентирања

2. Чланица која је ратификовала Конвенцију а није, у години по истеку периода од десет година из претходног члана, остварила право на стављање ван снаге предвиђено овим чланом, обавезује се на следећи период од десет година, после којег може да стави ову конвенцију ван снаге сваки пут у првој години по истеку периода од десет година како је предвиђено одредбама овог члана.

Члан 16

1. Генерални директор Међународне канцеларије рада обавештава све Чланице Међународне организације рада о евидентирању свих ратификација и стављања ван снаге које му доставе Чланице Организације.

2. Приликом обавештавања Чланица Организације о евидентирању друге ратификације која му је достављена, генерални директор скреће пажњу Чланицама Организације на датум када ће Конвенција ступити на снагу.

Члан 17

Генерални директор Међународне канцеларије рада доставља генералном секретару Уједињених нација на евидентирање у складу са чланом 102 Повеље Уједињених нација све појединости о свим ратификацијама и стављањима ван снаге који су евидентирани у складу са одредбама претходних чланова.

Члан 18

Када сматра да је неопходно, Административни савет Међународне канцеларије рада Генералној конференцији подноси извештај о примени ове конвенције и испитује пожељност да се на дневни ред Конференције на дневни ред стави питање њене измене у целини или неког њеног дела.

Члан 19

1. У случају да Конференција донесе нову конвенцију приликом измена ове Конвенције, осим ако није другачије предвиђено новом конвенцијом:

(а) када Чланица ратификује нову измењену конвенцију тиме се *ipso jure* одмах ова конвенција ставља ван снаге, без обзира на одредбе члана 15, ако и када нова конвенција ступи на снагу.;

(b) од датума ступања на снагу нове измењене конвенције, престаје могућност ратификовања ове конвенције

2. Ова конвенција остаје на снази по њеном стварном облику и садржини за оне чланице које су је ратификовале али нису ратификовале измењену конвенцију.

Члан 20

Верзија на енглеском и француском језику ове конвенције су подједнако веродостојне.

Горенаведено је аутентични текст Конвенције коју је усвојила Генерална конференција Међународне организације рада на сто и осмој седници која је одржана у Женеви и званично затворена на дан двадесет и први јун 2019. године.

У ПОТВРДУ ТОГА потписали смо овај документ данајуна 2019. године:

Председник Конференције,

Генерални директор Међународне канцеларије рада,